תיובתא דרב אסי. אבל לשמואל ניחא דמלי לפרש דה"ק נתתיו לך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים ולמאי דמפרשינן לשמואל נאמן לומר פרעתיך ביני ובין עצמך כמנו דאי בעי אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני ואמי שפיר טפי:

תיובתא דשמואל. תימה מאי קושיא דלמא נתתיו לך אלא בעדים קאמר ולהכי חייב וי"ל דשמואל הכי קאמר מתוך שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים כי אמר רב יהודה אמר רב אסי ביני ובין עצמך נאמן כמנו ומיהו רב פפא בסמוך ודאי לית ליה הא מגו דהא קאמר בסמוך צריך לפורעו בעדים וצריך לחוק לפי' זה דפליגי רב פפא ושמואל בדברי רבי יהודה בן בתירא ועוד יש לתמוה לגמרא שהקשה לשמואל מסיפא דמתני' מנ"ל לפרש דברי שמואל כך מאחר שרב פפא לית ליה האי סברא לכן נראה שהקשה משמע ליה דמפני שצריך ליתן לו בעדים משמע שצריך לברר שפרעו בעדים וקשה משמע כן בכל הסוגיא: **ורב פפא** משמיה דרבא **אמר אין צריך לפורעו בעדים.** אר"ת כן הלכה דהא אמר רבי אבא בגט פשוט (ב"ב דף קע.) וקיימא לן המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים וכן רבא ורמי בר חמא ס"ל הכי ברים כל הנשבעין (לקמן דף מה:): **אזל פרעיה באפי סהדי אחריני.**

פי' בקונטרס וזה אומר עדי שקר הם ואם תאמר ואיך נאמן לומר שמשקרין ויש לומר דיין דאמר באפי דאזכן ושמעון בעי למימר מהימנת לי כל היכא דאמרת לא פרען עד דפרענא באפי דאזכן ושמעון כדלקמן ומיהו הא דקאמר בסמוך להכי קאמר באפי דאזכן ושמעון כי היכי דלא לידחייה לא אתי שפיר לפירושו דמה דיחוי שייך כיון דמייתי סהדי וס"ל למימר כי היכי דלא למיפטר אי אייתי סהדי אחריני לכן נראה לר"י דמיירי דקאמר פרעתיך באפי סהדי והלכו להם למדינת הים ויש פירושים שכתוב בהן כן וגם ר"ח פירש כן:

הא אנא והא רב ששת. בדיחותא בעלמא הוא דקא מהדר ליה ולאן משום דצריך לקיים תנאו: **כל האומר לא לויתי כו'.** ואכ"מ לית ליה והא דתנן למחר אמר לו תנהו לי אין לך בידי חייב וטעמא דכיון דאמר לא ליה הוי כמודה שלא פרע התם ליכא עדים דאמרי פרעו כי הכא ולהכי אכ"מ גופיה אית ליה בפ"ק דב"ב (דף ו. וסס) דכל האומר לא לויתי כו' כיון דליכא עדים שפרע וא"ת אמאי לא מתרלינן הכא דבוריה לא לויתי כלומר לא עמדתי בהלואתי אלא פרעתי כמו בפ' אמרו לו (כריתות יב.) גבי לא נטמאתי דמתרלינן דבוריה לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי ואומר ריב"א דהכא לא קאמר לא לויתי אלא להד"מ דלא שייך לתרוצי ליישניה אבל בפרק הכותב (כתובות דף פח.) קשה דקאמר אבל אמרי יתמי אמר לנו אבא לא לויתי נפרעין מהם שלא בשבועה דכל האומר לא לויתי כו' ויש לומר דהתם היה יכול לטעון ולתרץ דבריו אבל ליתומים לא טענינן מילתא דלא שכיחא ועוד יש לחלק דהכא כשטוענין עליו בבית דין יש לו להשיב בענין שיפטר ואין לנו לתרץ דבריו: **כל** מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה. תימה בגט פשוט (ב"ב דף קע.) גבי עובדא דרב יצחק בר יוסף דהוה מסיק זוזי ברבי אבא מסיק אף על גב דהמלוה מבירו בעדים אין כו' כי טענין ואמר פרעתי בפני פלוני ופלוני צריך לברר ויבואו פלוני ופלוני ויעידו ואמאי הא אמרינן לאו אדעתיה וי"ל דרבא סבר ליה

כמ"ד

נתתיו לך חייב. לפרוש: **בעדים הלויתיך.** קס"ד בשעת הלואה קאי ואמר ליה ראה שבעדים הלויתיך ואף אתה אל תפרעני אלא בעדים: **דלמא בשעת תביעה קאמר.** כשתבעו בב"ד וזה אומר פרעתיך אמר לו והלא בעדים הלויתיך בעדים הוה לך לפורעני ולא אמר לו כן בשעת הלואה ומשום הכי פטר ליה ר' יהודה בן בתירא: **אזל פרעיה באפי סהדי אחריני.** וזה אומר עדי שקר הם: **ואיתניסו.** מיד המלוה: **להוי פקדון בידי.** ואיני עליהן אלא שומר חנם שלא קבלתים בתורת פרעון: **כיון דקא מודית.** דקבלתינהו וזה לא בתורת פקדון מסרם לך הוי פרעון ◦ ודבריה שהיו בלבך אינם דברים: **דיזיף ופרע.** אותה הלואה שזה כופר ודאי לוה אותה באותו היום אבל לאחר זמן פרעיה: **לאומר לא פרעתי דמי.** דכיון דלא לוה לפי דבורו לא פרע והכי יש עדים שלוה נאמנין הם על הלואה ואינן נאמנין על הפרעון דהודאת בעל דין כמאה עדים: **דמסיקנא כך.** שאני נושה כך: **לא היו דברים מעולם.** לא פרע לפנינו וזה אומר או בפניהם או שלא בפניהם פרעתיך: **הוחזק כפרן.** ואינו נאמן אפילו בשבועה לומר פרעתיך שלא בפניהם שהרי אמר פרעתיך בפניהם ונמצא שקרן: **כל מלתא דלא רמיא עליה דאינש.** כגון זה שלא היה לו לומר פרעתיך בעדים שלא אמר לו זה בשעת הלואה בעדים פרע לי הלכך לא הם לבו לזכור אם בעדים פרע אם שלא בעדים ואמר בעדים פרעתיך ונאו אדעתיה ואינו הוחזק כפרן בכך:

עפ"י

תיובתא דרב אסי אנא כי אמרי היכא דמעיקרא אוזפיה בעדים דלא לדידיה הימניה הכא הא הימניה רב יוסף מתני הכי אמר רב יהודה אמר רב אסי [6]א המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפורעו בעדים [2]ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי [3]יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים תנן מנה לי בידך אמר לו הן אמר לו אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתן לו בעדים תיובתא דשמואל אמר לך שמואל תנאי היא דתניא בעדים הלויתיך בעדים פרע לי או יתן או יביא ראיה שנתן רבי יהודה בן בתירא אומר יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים [5]פריך רב אחא ממאי דבשעת הלואה קאי דלמא בשעת תביעה קאי והכי קאמר ליה לאו בעדים הלויתיך בעדים היה לך לפורעני אבל בשעת הלואה דברי הכל חייב אמר רב פפי משמיה דרבא הלכתא המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ורב פפא משמיה דרבא אמר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ואם אמר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים [3]נאמן: סימן ראוב"ן ושמעו"ן דתנ"ו הלכת"א יזפ"י ופר"ע פלוני ופלוני עפצ"י סטרא"י בהימנות"א כבי תרי: ההוא דא"ל לחבריה כי פרעתין פרעין לי באפי ראובן ושמעון אזל ופרעיה באפי תרי מעלמא אמר אביי באפי בי תרי אמר ליה באפי בי תרי פרעיה אמר ליה רבא [7]להכי קאמר ליה באפי ראובן ושמעון כי היכי דלא נדחייה ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין לי באפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה איתניסו הנך זוזי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבולי קבלתינהו מיניה דרך פקדון ואמינא ליהוי גבאי פקדון עד דמתרמו בי תרי דתנו הלכתא ומקיים תנאיה א"ל [8]כיון דקא מודית דודאי שקלתינהו מיניה פרעון מעליא הוי אי אמרת לקיומי תנאיה זיל אייתינהו דהא אנא ורב ששת דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולא גמרא ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דאוזיפתך אמר ליה לא היו דברים מעולם אזל אייתי סהדי דאוזפיה ופרעיה אמר אביי מאי ניעבוד אינהו אמרי אוזפיה אינהו אמרי פרעיה רבא אמר [9]כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך א"ל לא פרעתיך בפני פלוני ופלוני אתו פלוני ופלוני אמרי לא היו דברים מעולם סבר רב ששת למימר הוחזק כפרן אמר ליה רבא [10]כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא בך א"ל ולא פרעתיך מאה קבי

עפצי

מסורת הש"ס

א) כתובות יח. ב"ב קע. [קידושין מג.]. ב) [קידושין יג. וש"נ], ג) עי' מי' פט"ו מהלכות מלוה הל"ט דברים אינו נאמן, ד) כתובות פח. ב"ב ו., ה) [לעיל לד: וש"נ],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כיון דקא מודית וכו' ודברים שהיו בלבך. וכ"כ הרמב"ן פי' קו אבל בעניי אין מונן לי דלפ"ז אם הוו דברים מ"מ כיון דזה נותן לו פרעון הוי פרעון ואין נכח המלוה לומר שלא יהיה פרעון רק פקדון:

מוסף רש"י

כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. דכיון דאמר לא לוה מודה הוא שלא פרע, והכי פטר מוכיח עליו שלוה (כתובות פח.).

רבינו חננאל (המשך)

משתבע ליה: ההיא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין באנפי סהדי דתנו הלכתא פרעיה ואיתניסו זוזי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבלתינהו ולאו בתורת פרעון אלא בתורת פקדון עד דפרענן באנפי דתנו הלכתא: א"ל רב נחמן כיון דקא מודית דקבלתינהו מיניה פרעון הוי מאי בעית לקיומי תנאיה זיל אייתינהו דהא אנא ורב ששת דתנינן הלכתא וכוליה תלמודא דלפרעך קמן: ההוא דא"ל לחבריה הב לי זוזי דאוזיפתך א"ל לא היו דברים מעולם. אתו סהדי דאוזפיה ופרעיה אמר רבא כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי וחייב: ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך. א"ל ולאו פרעתיך בפני פלוני ופלוני אתו פלוני ופלוני ואמרו לא פרעו בפנינו אמר רב ששת הוחזק כפרן. כלומר אם יטענו אח"כ שפרעתי אינו נאמן: רבא אמר כל מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה. פירוש העדים כיון דלא רמיא עליהו לאו אדעתיהו. והן ששכחו וטענתיה דלוה טענה היא: ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיק בך. א"ל ולאו פרעתיך ק' קבי

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים. ואם א"ל אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ושמואל אמר יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים: ואקשינן על שמואל והתנן מנה לי בידך א"ל הן אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו לו בעדים: יפריק תנאי היא דתניא בעדים הלויתיך בעדים פרעני כו'. ואסיקנא משמיה דרבא המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואם א"ל אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים. ואם א"ל פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להן במדינת הים אינו [6]נאמן: ההוא דאמר ליה לחבריו כי פרעת לי פרעין בפני ראובן ושמעון טען דפרעי בפני אחרינא. אמר רבא להכי א"ל ראובן ושמעון כי דלא ליידחייה. מסתברא כד טענין פרעתיך באנפי סהדי אחרינו והלכו למדינת הים אבל אי איתנהו ומסהדי דפרעיה. [לא] אמר רבא דלא מהימני: **ירושלמי** מנה לי בידך א"ל הן אל תתנהו לי אלא בפני פלוני ופלוני א"ל נתתיו לך בפני פלוני. אתא עובדא קמי רבי אמר יבואו פלוני ופלוני ויעידו. הבא לידון בשטר ובחזקה רבי אומר ידון בשטר רשב"ג אומר בחזקה: מעשה בא לפני ר' חייא והורה כרשב"ג [3]קשיא דר' אדר' לא קשיא לא רצה רבי אלא לעמוד על אמתת הדבר: המחזיק מחמת אונו ונמצא פסול בטלה החזקה: ההוא דאתה קמיה דרב וטען על חבריה חטין ושעורין וכוסמין. ואמר ליה המתן עד דיגלגל עלך כל מאי דבעי. ובסיפא את

---

[6]) כן היתה ג"כ גירסת רשב"ם נדברי רבינו אבל הרא"ש כתב דגראה מדברי רבינו לקמן דגרס נאמן וע"ש. [7]) עי' מוס' כאן סד"ה לכ מלתא:

עפצי דקיימי בשיתא שיתא א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת [6]כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה א"ל רבא [7]קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל פרעתיך אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן [8]איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואתית ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך ואמר ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא [9]איתרע שטרא התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ומתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא [10]והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו [11]וכדאבימי בריה דר' אבהו ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אזל פרעיה באפי סהדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא [12]נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא [13]אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפישי [14]בקיאי טפי אבל לענין עדות [15]מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואזל פרעיה באפי בי ארבעה [16]כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא [17]כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת [18]שוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא [19]רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א [20]אינו אלא כמשיב אבידה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוה קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו

עפצי דקיימי בשיתא שיתא א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת [6]כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה א"ל רבא [7]קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל פרעתיך אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן [8]איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואתית ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך ואמר ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא [9]איתרע שטרא התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ומתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא [10]והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו [11]וכדאבימי בריה דר' אבהו ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אזל פרעיה באפי סהדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא [12]נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא [13]אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפישי [14]בקיאי טפי אבל לענין עדות [15]מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואזל פרעיה באפי בי ארבעה [16]כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא [17]כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת [18]שוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא [19]רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א [20]אינו אלא כמשיב אבידה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוה קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו

עפצי. גל"ס בלע"ז ומעבדין בהן עורות: **אייפי.** מלוה סהדי דאתרבעה ארבעה קיימי ומודע מאתים וזה אומר פרעתיך מ"מ אם לא בעפציס פרעתיך במעות: **דלא רמיא עליה דאינש.** והאי נמי לא רמיא עליה לומר באיזה ענין פרעם אלא פרעתי' סתמא הלכך לא מזכר וסבור שכך הסער ולא הוחזק כפרן ונשבע שפרעם מכל מקום: **מדכר דכיר.** והוחזק כפרן: **סיטראי נינהו.** מלא אחר היים חייב לי: **איתרע שטרא.** הואיל ומודה שקיבלם ולאו כל כמיניה לומר סיטראי נינהו: **לאו אתורי יהבת לי.** לקנות מהן שוורים לשחיטה למחניה שכר: **אמסחתא.** מקום שמקצין הבשר ומוכרין: **ולא אידכר ליה שטרא.** שיטול השטר מידו: **מיגו דיכול למימר ליה.** לא פרעתי[1]) יכול למימר ליה נמי סיטראי נינהו: **וכדאבימי בריה דרבי אבהו** גרסינן. והוא במסכת כתובות בפרק הכותב (דף פה.) דמעלה כי האי מעשה לדיה: (א) **ההוא.** ליה דאמר למלוה בפני עדים בשעת הלואה נאמן אתה עלי כל זמן שתאמר לא התקבלתי ולא אוכל לומר לך פרעתיך: **אימור דאמרי זיל בשר רוב דעות הני מילי לענין אומדנא.** דשומא כדאמר במסכת ע"ז בפרק השוכר (דף עב.) א"ל כדשיימי (ב) בתלתא אפי' תרי מגו תלתא כדאמרי בי תלתא עד דאמרי בתלתא כדשיימי בד' עד דאמרי בד' וכ"ש כדאמרי בארבעה: **כיון דנחית לדעות.** מתחלה ירד לענין שהוא יתר מכדי עדות ולאי אדעות קפיד בתלתא אימניה בארבעה לא אימניה: שכחת"י מלבר"שהמשנ"הם)והנ"ימפר"שכא"ן: **מנה לי בידך אמר לו הן.** וכפני עדים ואמר להם אתם עדי: **נפקיו לך פטור.** מלשלם ומשבועה דאורייתא: **אין לך בידי.** לא היו דברים מעולם: **חייב.** לשלם ואינו נאמן בשבועה שהרי הוחזק כפרן: **אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור.** שאין כאן הודאה ממין הטענה: **לך.** חלי כור: **פטור.** דלאו ממין הטענה היא: **ורבן גמליאל מחייב.** דלא בעי הודאה ממין הטענה: **כדי שמן.** כדים מלאים שמן: **והודה לו בקנקנים.** הכדים יש לך בידי בלא שמן: **הואיל והודה מקצת טענה.** והוה ליה טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן: (ג) **או שהודה במקצת קרקעות פטור.** משבועה דאורייתא לא על הקרקעות ולא על הכלים שאין הודאת קרקעות מביאה לידי שבועה שאין דין שבועה בקרקעות כדאמרינן (בכל הנשבעין) (לקמן ע"ג): **הודה במקצת כלים.** דאיכא הודאה וכפירה בלאו קרקעות: **חייב.** לישבע אף על הקרקעות על ידי גלגול שבועה דילפינן לה בפרק קמא דקדושין (דף כז:) מקראי: **זוקקין.** גורלין: **אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן.** כגון שטענו ברמיזה דחרש שלינכו חכמים בכל מקום לא מדבר ולא שומע[2]): **אבל נשבעין לקטן ולהקדש.** מפרש בגמרא: **גמ' וכי יתן איש.** ועלה כתיב ונקרב בעל הבית לשבועה כדאמרינן בנבא קמא (דף סג.): **אין נתינת קטן כלום.** דהא איש כתיב והחרש והשוטה לקטנים הם בלא דעת: **בבא בטענת אביו.** הא דקתני נשבעין בגתינת איש קאמר שהקטן טוענו אבי מסרו לידך: **והאכלתיו פרס.** והחזרתי לו חלי והחליו בידי חייב לישבע על השאר וקטן הבא בטענת אביו לא גרע מטענת עצמו דהכא: **בטוטנו קטן.** יתום קטן תובע: כולהו

שאחה חייב לאבי כך וכך ולא קטן ממש הוא אלא גדול הוא. ואמאי קרו ליה קטן. דלגבי מילי דאבוה קטן הוא. והודה לו [במקצת]. ומתני' ר' אליעזר בן יעקב הוא דאמר כי האי גוונא לאו משיב אבדה הוא. אבל משיב אבדה דברי הכל פטור

לאשתו דין ודברים בענין דר' אמי בריה דר' אבהו דנשבע דסיטרא הוו ליה עליה וגובה. ואי טעין עליה דסיטראי נינהו היכא דמודי ליה דאתורי יהבינהו ליה ומודה ליה נמי דיתיב אמסחתא וקביל זוזי דתורי וטעין השתא דסיטראי נינהו אפי' רב פפא מודה דאיתרע שטרא: ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לא פרענא פרעיה באנפי שהדי.

מסורת הש"ס

א) [נעיל נד: וש"נ], ב) כתובות פה., ג) [כהן מלמא מ' בתמורה כז: כשם רב פפא ע"ש ועוד ביומא פג. ע"ש], ד) נ"א מקשי, ה) [נ"ל מרש שוטה], ו) כתובות יח. [ניטין נח:], ז) כס"מ: פרעתני, ח) [נעיל נח:], ט) מרומות פ"ח מ"ב וש"נ,

תורה אור השלם

1. כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים: שמות כב ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ההוא ליה דאמר למלוה. נ"ב כוונתו לנתר דאע"פ דמלוה בעי לאתנויי והכא ליה קא מתנה אפ"ה לא אמרי' פטומי מילי בעלמא ניעבו משום דכיון דקא מתנה ליה בשעת הלואה ולאי לאתעתא דהכי הלוה לו. ועיין בפ' ח"נ דף סו בראשו ובמ"ש התוס': (ב) ד"ה אימור וכו' כדשיימי בי תלתא וכו' כדשיימי בי ארבעה וכו' וכ"ש היכא דא"ל כדאמרי בי ארבעה: (ג) ד"ה הואיל וכו' מהן הס"ד ואמ"כ מ"ה הודה ותיכם לו נמתק:

לעזי רש"י

גלי"ש. עפצים (גידולים טפילים בעלה האלון)

רבינו חננאל

עפצי דקיימי שיתא זוזי כל קבא. א"ל לאו בד' ד' הוו מזדבני כל קבא. אתו קמיה דרבא וחייביה ללוה למפרעיה ד' זוזי. א"ל רמי בר חמא והא את הוא דאמרת כיון דלא רמיא עליהו דשהדי אינשי ולאו אדעתייהו וטענתיה דלוה טענא. א"ל רבא קיצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי. ובמקום עדים לא אמרינן טענא דלוה טענה: ההוא דא"ל לחבריה הב לי ק' זוזי דמסיקנא בך והא שטרא. א"ל לוה ולאו פרעתיך. א"ל מלוה הנהו סיטראי נינהו. פי' מצד אחר היו לי עליך ופרעת אותי. אבל מזה השטר לא פרעתני כלום. אמר רב נחמן איתרע שטרא. כלומר אפי' כתוב בשטר נאמנות אינו גובה אלא בשבועה. דדייקי' מדקתני איתרע שטרא ולא קתני איבטיל שטרא ש"מ כדאמרינן. ואסיקנא והלכתא איתרע שטרא. והני מילי דפרעיה באפי שהדי ולא אדכר ליה שטרא. אבל היכא דפרעיה בין דידיה לדידיה מגו דיכול למימר המלוה לא היו דברים מעולם יכול נמי [למימר] סיטראי נינהו כאשר מפורש בכתובות פרק הכותב

מוסף רש"י

ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור. מן השבועה, בתמיה הא תקנתא דרבנן היא המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם (ע' ניסין מח.) וכיון דלי אינו תובעו נמי מחייב ליה שבועה, הכי אין לך משיב אבדה גדולה מזו וחייב (כתובות יח.) כמו הוינן בה, וכ"ש לית ליה חששא דתיקון העולם דמשיב אבדה פטור משבועה ל"ל שביק ליה ואזיל, והאי נמי כיון דלא תבעו כמשיב אבדה הוא (ניסין נא:). **אי הכי.** טעונו גדול. **טענת עצמו.** קרי לה, טענת אחרים היא (שם) ומאי פעמים דקאמר ומאי טענת עצמו (כתובות יח.). **טענת אחרים והודאת עצמו.** על שהודה לו שאמת כדבריו ומודה לו שעדיין חייב לו פרס הוא נשבע (ניסין נא:).

רבינו חננאל (המשך)

אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי משהדי לא הימניה וקי"ל כרב פפא: ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא. אזל פרעיה באפי תלתא. ואסקה רב הונא כי אזלינן בתר רוב דעות לענין אומדנא דכמה דנפישי אית בהו דפקיעי טפי. אבל לענין עדות תרי כמאה ומאה כתרי. אבל אי נחת מעיקרא לדעות וא"ל מהימנת לי כתלתא דפרעיה קמי ארבעה ודאי לדעות נחת. ושהדותא דשהדי מבטלה להימנותא דידיה: **מתני'** אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן כו'. מ"ט דכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים. מדכתיב כי יתן איש ש"מ אין נתינת קטן כלום: **ירושלמי** כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים. פרט לקטן. עד כדון שנתן לו כשהוא קטן וחבוא כשהוא קטן. נתן לו כשהוא קטן וחבוא כשהוא גדול מנין ת"ל

ל) רעהו. עד שתהא נתינה וחביעה שוין: אבל נשבעין לקטן. אוקמה רב בבן שטוענו לחברו

נז א טוס"ע חו"מ סימן עט סעיף יב:

נח ב מיי' פי"ל מהל' מלוה הלכה ט סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן נח סעיף ח:

נט ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

ס ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

סא ה ו ז מיי' פט"ו מהל' מלוה הלכה ג ד סמג שם טוש"ע חו"מ סימן עח סעיף ח:

ח [ומיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הל' ה טוש"ע חו"מ סי' מה סעי' ג וסי' פח סעי' לנ]:

אלא בדרבה קמיפלגי. הכל מפורש בפרק שני דכתובות (דף יח:) וסס ד"ה וכחולי) ובהניזקין (גיטין דף נא: וסס) **ואין** בהן **תשלומי כפל.** דלפי׳ בקרקע שייכא גנייבה כגון מסיג גבול לי נמי בגפנים טעונות והלה טוען טענת גנב וכרי מאיר מודה נמי בשאין עומדות ליגזר: **ולא** תשלומי ד׳ וה׳. לא אינטריך אלא משום הקדשות דמשום קרקעות ועבדים לא אינטריך דאין נוהג אלא בשור ושה גנבד כדתנן בפרק מרובה (ב"ק דף סב:):

שומר חנם אין נשבע. משום דקרא בשומר חנם כתיב דאיירי בשבועה נקט שבועה וה"ה דאין משלם אם פשע כמו שומר שכר דפטור מחיוב דידיה דהיינו גנייבה ואבידה וגזלה דשומר שכר נמי פטור מפשיעה כדמוכח בפרק המובל (שם דף לג.) גבי ההוא ארנקי דנדקה דאתא לפומבדיתא אפקדיה רב יוסף גבי ההוא גברא פשע ביה אתו גנבי וגנבו ובעי למיפטריה משום לשמור ולא לחלק לעניים והתם שומר שכר היה לרב יוסף דאמר בשמון שומר אבידה כשומר שכר משום דלא בעי למיתב ריפתא לעניא וה"ל למיתני נמי שומר שכר אין נשבע שנאנס אלא בשבועה קמייתא דכתיב בקרא איירי וקאמר בה דהשומר חנם אין נשבע דהיינו גנייבה קאמר נמי דנשא שכר אין משלם גנייבה והמ"ל נמי דשואל אין משלם אם נאנסה או אפי׳ גנייבה דהא איתקיש לשומר שכר [א] ואם שאל בית ונשרף פטור. ועוד דמש"ה לא תני לה דלא שייך בהקדש שאלה ואע"ג דתניא תשלומי ד׳ וה׳ משום דשייך בכולהו אם מכר אלא דמיעט קרא אפי׳ שאר מטלטלין: **על** כל דבר פשע כל. תימה בשלמא למ"ד במרובה (ב"ק סג.) חד בגנב וחד בטוען טענת גנב אינטריך למעוטינהו מכפל משום גנב עצמו אלא למ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב לא אינטריך כיון דאימעוטו משבועה דאין שייך כפל בטוען טענת גנב אלא היכא דנשבע כדאמרינן התם ואיכא למימר בקפץ ונשבע דבהגזל קמא (שם דף קו.) משמע דאיכא כפל אלא אם כן השביע בנית דין וי"ל דאינטריך להיכא דנתחייב לו שבועה ע"י גלגול אבל קשה דאמאי אינטריך רעוא למעוטי הקדש מכפל דהתם לא שייך גלגול וי"ל דלמסקנת דרש מרובה (שם דף סג. וסס) איכא אלא חד כלל ופרט וכלל דשבועה וכפל דאיכא למימר בקפץ ונשבע דבהגזל קמא (שם דף קו.) משמע דאיכא כפל אלא אם כן השביע בנית דין וי"ל דאינטריך להיכא דנתחייב לו שבועה ע"י גלגול אבל קשה דאמאי אינטריך רעוא למעוטי הקדש מעל כל דבר פשע דמשמע במרובה (שם) וקרא אכולה עניינא קאי דקאמר לי ס"ד על כל דבר פשע לכלל ופרט הוא דאתא ליכתביהו הני פרטי גבי הנהו כו׳ וכי היכי דדרשא ה"נ על כל דבר פשע קאי אכולהו וכ"ת פרטי דכסף או כלים למה לי הא דרשינן לעיל מה כלים שנים כו׳ וא"ת ומ"מ אמאי אינטריך רעוא למעוטי הקדש מיפוק ליה מוגונב מצית האיס דדרשינן במרובה (שם דף עו. וסס) ואלא מצית הקדש וי"ל דהתם ארעהו סמוך ועיקר קרא לא אתא אלא לדרוש וגונב מצית האיס ואלא מצית הגנב) ונקטיה נמי לענין הקדש לי נמי התם בגנב עצמו והכא אינטריך לטעון טענת גנב ולמסקנא דמרובה (שם) לא הוי כלל ופרט קרא דעל כל דבר פשע דמסיק כל ריבויא הוא והני פרטי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וכו׳ ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל דבמדה זו נמי ממעטי כל הני: וכלו

כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו נינהו אלא בדרבה קמיפלגי [ו]דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי׳ בעי דליכפריה והאי דלא כפריה משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו ובכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי ליה אישתמוטי הוא דקא משתמיט מיניה סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה ורחמנא אמר רמי שבועה עיליוה כי היכי דלודי ליה בכוליה ר׳ אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז והלכך לאו משיב אבידה הוא ורבנן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא מי מצית מוקמת לה כרבי אליעזר בן יעקב הא קתני רישא מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שמשיב אבידה הוא התם דלא אמר ברי לי הכא דאמר ברי לי שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא [ז]מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה תרתי למה לי הא קמשמע לן כדאביי קשישא [ח]דתני אביי קשישא [ט]יתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה [י]בין לזיבורית להקדש [יא]ליפרע מנכסי הקדש תנינא [יב]מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה איצטריך סלקא דעתך אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא [יג]השכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש [יד]אמרי (טו) ה"מ שכיב מרע [טז]דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן: **מתני׳** ואלו [יז]דברים שאין נשבעין עליהן [יח]העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות [יט]אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה [כ]שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם ר׳ שמעון אומר [כא]קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר [כב]יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר [כג]מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע [כד]אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב: **גמ׳** תשלומי כפל מנלן [כה]דתנו רבנן [כו]על כל דבר (כז) פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט [כח]מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: [כט](ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ"ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע: [כט]מנא הני מילי דתנו רבנן כי

כולהו טענת אחרים והודאת עצמו נינהו אלא בדרבה קמיפלגי. [ו]דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי׳ בעי דליכפריה והאי דלא כפריה משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו ובכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי ליה אישתמוטי הוא דקא משתמיט מיניה סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה ורחמנא אמר רמי שבועה עיליוה כי היכי דלודי ליה בכוליה ר׳ אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז והלכך לאו משיב אבידה הוא ורבנן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא מי מצית מוקמת לה כרבי אליעזר בן יעקב הא קתני רישא מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שמשיב אבידה הוא התם דלא אמר ברי לי הכא דאמר ברי לי שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא [ז]מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה תרתי למה לי הא קמשמע לן כדאביי קשישא [ח]דתני אביי קשישא [ט]יתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה [י]בין לזיבורית להקדש [יא]ליפרע מנכסי הקדש תנינא [יב]מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה איצטריך סלקא דעתך אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא [יג]השכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש [יד]אמרי (טו) ה"מ שכיב מרע [טז]דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן: **מתני׳** ואלו [יז]דברים שאין נשבעין עליהן [יח]העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות [יט]אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה [כ]שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם ר׳ שמעון אומר [כא]קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר [כב]יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר [כג]מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע [כד]אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב: **גמ׳** תשלומי כפל מנלן [כה]דתנו רבנן [כו]על כל דבר (כז) פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט [כח]מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: [כט](ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ"ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע: [כט]מנא הני מילי דתנו רבנן כי

בה. הבא ליפרע מנכסי יתומין נשבע להן. וכדתני אביי קשישא יתומים שאמרו יתומים גדולים ואין צ"ל קטנים בין לשבועה בין לזיבורית. אבל נשבעין להקדש נמי להפרע מנכסי הקדש. כדתנן מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה. ואקשינן מכדי משעבדי נינהו לא [שנא] משעבדי להדיוט ולא שנא משעבדי להקדש. ופרקינן מהו דתימא משעבדי דכי פרע מן ההקדש אין נשבעין כדרב הונא דאמר שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר ק׳ לפלוני בידי נאמן. חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש. אמרינן הני מילי שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו. אבל בבר חיישינן שמא קנוניא עשו על ההקדש. לפיכך שנינו נשבעין להקדש: **מתני׳** אלו דברים שאין נשבעין עליהן כו׳. מנהני מילי שאלו כולן

מסורת הש"ס

סב) א ב מיי׳ פ״י מ״ד מהל׳ מלוה הלכה ג סמג עשין לד טוש״ע חו״מ סימן קח סעיף יז:
סג) ג מיי׳ שם פי״ט הלכה ג סמג שם טוש״ע שם סעיף יח:
סד) ד מיי׳ פ״ז מהלכות עדכין הלכה טו:
סה) ה ו מיי׳ שם הלכה יח והלכה יט סמג עשין קלח טוש״ע חו״מ סימן רנה סעיף ג:
סו) ז מיי׳ פ״ה מהלכות טוען הלכה ג סמג עשין לד טוש״ע חו״מ סימן לה סעיף ג:
סז) ח מיי׳ פ״ב מהל׳ גניבה הלכה ג והל׳ ב סמג עשין עא טור חו״מ סימן שז:
סח) ט מיי׳ פ״ב מהל׳ שכירות הלכה ג סמג עשין פט טוש״ע חו״מ סי׳ לה סעיף ג וסימן שא סעיף ג:
סט) י מיי׳ שם הל׳ ד ופ״ה מהל׳ טוען הלכה ד סמג שם וסימן לה טוש״ע חו״מ סי׳ לה סעיף ב וסימן כמ״מ:
ע) כ מיי׳ פ״ד מהלכות טוען ונטען הלכה ג סמג עשין סימן לח טוש״ע חו״מ סימן פח סעיף כג וסעיף כד:

מוסף רש"י

כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו. ולכך נשבעין עליה וכי האי גוונא מי פליגי רבנן עליה ומי הוה קאמר פעמים שאדם נשבע, כל שעתא כי האי גוונא משמע (גיטין נא:). אלא. לא מימא בטוענו גדול אלא בטוענו קטן, ודקשיא לך אין נשבעין על טענת קטן, הני מילי בשטוענו הפקדתי לך, דגבי שבועה כתיב כי יתן איש אלא קטן, אבל בא בטענת אביו נשבעין אפילו לקטן, ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין, כדתנן (לעיל נח:) מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא חמשים דינר פטור, (גיטין נא: וב״ר״ז כתובות יח.) ורבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרי ליה מיגיב אבידה, ובדברה קא מיפלגי (כתובות שם). מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. ולא תשבו כמשיב אבידה לפטורו אלא כפר בכולו (ב״מ ג.). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיא לא הוה מצי למכפר ביה, והיכי דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו (ב״ק קז.) הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בכולה בעי דליכפריה כו׳ (גיטין נא:). ובכוליה בעי דלודי ליה. וכי מיגיא לא נשבעיה אשאלת, דמצו דחשיד אממונא חשוד נמי מלבא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי בפלגא, בכוליה נמי בעי לודי, והאי דלא אודי ליה, לאו דדעתו למיגליה אלא אישתמוטי אישתמיט לדחויי השתא (שם) שבולטנו היה מודה בכולו אלא שאין בידו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה כו׳ (ב״מ ג.). לא שנא בו ולא שנא בבנו. ואפילו הוא קטן, אינו מעיז. ולהכי קרי ליה טענת עלמא, משום דטענת קטן בעלמא ליתא בתורה (כתובות יח:). אבל בפני בנו מעיז. ואפילו הוא גדול (שם). מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה. ואפילו הוא סבר, דאי הוה אמרינן דיתמי קיים לאמא הוה טענין ואמר אשמעינן לי דלא פרעתיך ומשבעינן ליה כדאמרינן בשבועות (מא). והשתא אתן טענינן בשביל יתמי (גיטין נ.). מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה. משום דאי הוי לי גבי מן הלוה גופיה והוה טענין לוה אשמעינן בשבועות (מא.) דמשבעינן ליה ואי לא טענין לה טענינן ליה הוא לוקח ונקיט שטרא, אבל בשביל לקוחות אתן טענינן לאמא אי הוה אמינא דאי לא פרעתיך ומשבעינן ליה אשמעינן, דאתא אדם חוטא ולא לו. אין אדם חוטא בדבר שאינו נהנה ממנו (קדושין סב.). ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם נתנה לו מכר, ומשום הקדשות אינטריך לאמטויי, דאילו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר, דאילו אתשלומי מרבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בגזר ושה גנבד (ב״מ נב.). שומר חנם אינו נשבע. אלא פשע, שלא הזקיקתו תורה לישבע עליהן (שם). ונושא שכר אינו משלם. אם נגנבו ממנו (שם) וגנייבה והאבידה הכתובה בו לחייב בכפל אם גנב יגנב מעמו (לקמן מג.). קדשים שחייב באחריותן. שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדאיתה למי לר״ש (ב״מ נח.). ואינן כקרקע. אלא כמטלטלין (סנהדרין סו.) דקי״ל אין נשבעין על הקרקעות ועל בפנים הללו נשבעין בהוצאת מקצת הטענה (גיטין לט.). מסרתי לך. לשמור בקרקעי (שם). מחייב שבועה. לשבוע על השאר, שהוה מקצת הטענה, אע״ג דאין נשבעין על הקרקעות, הכא כיון דאין נשבעין לקרקע, דעומדות ליגזר הן, דמיוקי ר׳ יוסי בר חנינא לפנותמייהו, בכלורות דמיין ונשבעין (סנהדרין סו.). הרי הוא כקרקע. ואין נשבעין עליהן (ב״מ ק.). הזיז. קורה של עליה הבולטת בתוך הבית (לקמן מג.). על כל דבר פשע. פיקה דקרא משמעי בטוען טענת גנב לא בגנב עצמו (ב״מ נז.). שהוקשו לקרקעות. דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם אותם וגו׳ (ב״ק סב.). אין גופן ממון. אלא גורמין לגבות ממון (שם). ולא תשלומי שלשה וארבעה. שנאנס לשה וארבעה לשור, דכיון דאימעיט מכפל בגר לה חדא, שהכפל בטוענו ומוכר בכולל תשלומי ד׳ וה׳ (ב״מ נז.).

מסורת הש"ס

ס) ב״ק קז. ב״מ ג. כתובות יח. גיטין נא.. ב) [לקמן מה.]. ג) גיטין נ. כתובות לד. ד) כתובות פז. [לקמן מה.]. ה) ב״ב קעד: [ערכין כב.]. ו) [סס ב״מ ה: קדושין סב.]. ז) [ב״מ טו.]. ח) ב״מ נח. ע״ש. ט) גיטין לט. סנהדרין טו. ב״מ ק.. י) ב״ק סב: ב״מ מז.. כ) [לעיל נח:]. ל) [ג׳ מיגות הלנו נלאה כמיומר]. מ) [ב״מ מז:]. נ) [שמות כב]. ס) [ועי׳ מוספות ב״ק סב. ד״ה דעבון].

תורה אור השלם

1. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ ה״מ שכיב מרע. ל״נ עי׳ בתוס׳ בב״ב דף קעה: (ב) שם על כל דבר פשע. ל״נ לשון רש״י בהוכה דף נז ע״ב על כל דבר פשע פיפיה דקרא מישמעי בטוען טענת גנב אז בגנב עצמו: (ג) רש״י ד״ה אדם וכו׳ הלוה הזה עשה עצמו רמיה עליו: (ד) ד״ה מנה וכו׳ הגביהו תחלה: (ה) ד״ה ולא תשלומי וכו׳ דכיון:

הגהות הגר"א

[א] תוס׳ ד״ה שומר. ואם שאל כו׳. ויש תמיהין. ב״ה (נכו׳ ל״ה ס״ב ועי״ש בש״ך ובתתרוויס) ובסימן ש״ל סתם כדעת התוס׳:

רבינו חננאל

ור׳ אליעזר בן יעקב ורבנן בהאי דרב׳ פליגי דאמר מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו כר׳. ר׳ אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז. הלכך לאו משיב אבדה הוא לפיכך תני אבל נשבעין לקטן. ולא קטן ממש הוא. אלא אפי׳ גדול כמו שאמרנו למעלה. ואקשינן ליה לרב ומי מצית אמרת לה למתני׳ בהדין אורחא. ור׳ אליעזר היא. והא קתני סיפא דרישא מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא נ׳ פטור. מפני שהוא כמשיב אבדה לבעלים. ופרקינן התם בסיפא דרישא בדלא טעין הבן ברי לי דמנה לאבא בידך אלא מספק. לפיכך אמרינן כיון דהודה לו במקצת משיב אבדה הוא ופטור משבועה דאורייתא. אבל הכא בנשבעין לקטן. ואוקימנא כר׳ אליעזר (בטוען) בטוענו ברי לי שאבא נושה בך מנה. הודה לו במקצת חייב. וי״א הכי פירוק רב התם בסיפא דרישא בדאמר הנתבא ברי לי דלית ליה עלי [אלא] נ׳ הלכך פטור. סיפא בדאמר מספקא לי לפיכך רמו עליה שבועה כי היכי דלודי. ושמואל אמר הא דתנן אבל נשבעין לקטן להפרע מנכסי קטן כגון אלמנה מנכסי יתומין וכיוצא

תוספות

בה. הבא ליפרע מנכסי יתומין נשבע להן. וכדתני אביי קשישא יתומים שאמרו יתומים גדולים ואין צ"ל קטנים בין לשבועה בין לזיבורית. אבל נשבעין להקדש נמי להפרע מנכסי הקדש. כדתנן מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה. ואקשינן מכדי משעבדי נינהו לא [שנא] משעבדי להדיוט ולא שנא משעבדי להקדש. ופרקינן מהו דתימא משעבדי דכי פרע מן ההקדש אין נשבעין כדרב הונא דאמר שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר ק׳ לפלוני בידי נאמן. חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש. אמרינן הני מילי שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו. אבל בר׳ חיישינן שמא קנוניא עשו על ההקדש. לפיכך שנינו נשבעין להקדש: **מתני׳** אלו דברים שאין נשבעין עליהן כו׳. ומאי פעמים ורבנן אמאי פליגי עליה: אלא בדרבה קמיפלגי. ולעולם בטוענו קטן ומשום דאין טענתו משובה במקום אחר דכתיב [שמות כב] כי יתן איש קרי ליה הכא טענת עצמו מיהו הכא טענה היא דהא איכא נתינת איש דמכח נתינת האב היא נאה והיינו דקאמר פעמים וכי תימא רבנן אמאי פליגי עליה בדרבה קמיפלגי: **הסס דלא אמר ברי לי.** ריש״ת דקתני פטור דלא אמר היתום ברי לי סיפא דקתני נשבעין לקטן דאמר ברי לי: **ליפרע מנכסי קטן.** מנכסי יתום ואפי׳ הוליא שטר עליו צריך שבועה שלא נתקבל חוב זה מאביו: **ליפרע מנכסי הקדש.** המקדיש נכסיו ולא עליו שט״מ ובא ליפרע מן הנכסים צריך שבועה: **תנינא.** במסכת כתובות (דף פז.) ולקמן בכל הנשבעין (דף מה.): **כין לזיבורים.** דתנן בהניזקין (גיטין מח:) אין נפרעין מן היתומין אלא מן הזיבורית. והיינו דתנא תרתי מדא לגדולים ומדא לקטנים: **אדם עושה קנוניא על ההדיוט.** אלוה הזה עשה (ג) עלה רמיותא עליו ואמר אני מייב לזה כדי שיטרוף הקרקע ממנו ויחלוקו ברמיותא: **מנה לפלוני בידי.** (ד) הגביהו תחלה מן הנכסים שהקדשתי: **אין אדם חוטא ולא לו.** בשביל יורשיו: **מתני׳ קדשים שחייב באחריותן.** כגון אמר הרי עלי עולה וספרים בהמה לגדרו והפקידה לזה נשבע עליה אותו שהפקדון בידו דרעהו (ה) קרינן ביה דדבר הגורם לממון לרבי שמעון כממון דמי: **יש דברים שהן בקרקע.** שמחוברין לקרקע ואינן כקרקע ונשבעין עליהן. וגמ׳ [מג.] מפרש פלוגתייהו: **גמ׳ ולא תשלומי שלשה וארבעה.** (ה) וכיון דכפל ליכא הוי להו שלשה וארבעה: כי

אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא [יג]השכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש [יד]אמרי (טו) ה"מ שכיב מרע [טז]דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן: **מתני׳** ואלו [יז]דברים שאין נשבעין עליהן [יח]העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות [יט]אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה [כ]שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם ר׳ שמעון אומר [כא]קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר [כב]יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר [כג]מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע [כד]אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב: **גמ׳** תשלומי כפל מנלן [כה]דתנו רבנן [כו]על כל דבר (כז) פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט [כח]מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: [כט](ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ"ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע: [כט]מנא הני מילי דתנו רבנן כי

[1]כי יתן איש אל רעהו [6]כלל כסף או כלים לשמור וגו'. פרשת שומר חנם היא דתניא בהשואל (ב"מ דף לד:) פרשה ראשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכר ושלישית בשואל וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה דכתיב (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: ד) **אינו משלם.** גזירה ואחידה הכתובה בו ליחייב דכתיב (שם) אם גנב יגנב מעמו: **ידיעה טענתיה.** דכיון דאמר ליה בית זה מלא וזה מחזירה לו חסירה נראה חסרונה והרי הוא כזה אומר עד החלון וזה עד הזיז: ה) **וז״ן.** קורה של עלייה הבולטת בתוך הבית: **אלא מנורה קטנה פטור.** דאין ההולאה ממין הכפירה ומה שטענו לא הודה לו: **אין לך בידי אלא בת חמש חייב.** לקמן מפרש לה: **אזורה נמי ליתני.** אזורה בת עשר אמות יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא בת חמש חייב ולוקמה באזורה בת מתיכות הרבה ולייפי אהדדי בתפירת מתנו: **לגורה ולהעמידה על משקל חמש ליטרין.** אבל בגדולה וקטנה ליכא למימר הכי ובאזורה ליכא למימר מתך הימנה שהרי לאשה ייכרין: **מתני׳ שקל.** חלי סלע: **מי נשבע.** כמה היתה שוה: **מי שהפקדון אצלו.** המלוה. ובגמרא [ע"ב] מפרש להיא קמי: **ויוציא הלה את הפקדון.** ושמא לא דקדק זה בשומא ויפסלנו לעדות ולשבועה:

גמ׳

[2]כי יתן איש אל רעהו [6]כלל כסף או כלים לשמור חזר וכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: נושא שכר אינו משלם: מנלן דתנו רבנן [2]כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל כו׳ עד הקדש רעהו כתיב: ר"מ אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע כו׳: מכלל דרבי מאיר סבר כל המחובר לקרקע אינו כקרקע אדמיפלגי בטעונות ליפלגי בסרוקות (אלא) [3]א"ר יוסי ברבי חנינא [4]הכא בענבים עומדות להבצר קמיפלגי דרבי מאיר סבר [5]כבצורות דמיין ורבנן סברי לא כבצורות דמיין: אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל כו׳: אמר אביי לא שנו אלא דאמר ליה בית סתם אבל אמר ליה בית זה מלא ידיעא טענתיה א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בבית מלא אבל בית זה מלא חייב אלא אמר רבא [7]לעולם אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך והלה אומר אין לך בידי פטור [8]מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור [9]אזורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא אזורה קטנה פטור [10]אבל אמר לו כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא לתך חייב [11]מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין חייב כללו של דבר לעולם אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כללו של דבר לאתויי מאי לאו לאתויי בית זה מלא [12]ומאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי בת עשר בת חמש נמי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אמר ר׳ שמואל בר רב יצחק הכא [13]במנורה של חליות עסקינן דקא מודה ליה מינה אי הכי אזורה נמי ניתני ולוקמי בדלייפי אלא דלייפי לא קתני הכא נמי בשל חליות לא קתני אלא אמר ר׳ אבא בר ממל [14]שאני מנורה הואיל ויכול לגורה ולהעמידה על חמש ליטרין: **מתני׳** [15]המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון אמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור [16]סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרים היה שוה חייב [17]סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור [18]סלע הלויתני עליו וחמשה דינרים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו חייב ומי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון:

גמ׳

אף על גב דהודה לו מה שטענו דבעינן דכר שבמדה והשתא ניחא נמי דמייתי בזה הכלל בית זה מלא דלבית סתם לא אינטריך דמרישא שמעינן לה כיון דלא הוי דכר שבמדה: **ויוציא הלה את הפקדון.** פירש בקונטרס שמא לא דקדק זה בשומא ויפסלנו לעדות ולשבועה וכן פר"ח כאן אבל ברישא המפקיד (ב"מ דף לד:) הקשה לדברי המפרש כן וכי עבדינן תקנה לרשיעי אלא טעמא שמא יוציא הלה הפקדון ומלא שבועת לוה לבטלה [וע"ע תוס׳ ב"מ לד: ד"ה שמא]:

ואמרו

אי הכי אזור נמי נימא חייב ונוקמה בדלייפי והוא דאודי באזור קטן מקצת ממנו אלא מדלא קתני אזור בדלייפי. הכא נמי מנורה של חליות לא קתני. ושאני מנורה הואיל ויכול למנורה של עשר ליטרין לגורדה ולהעמידה אותה בעצמה בה׳ ליטרין ונמצאת הטענה וההודאה בדבר אחד: והני קרקעות ועבדים ושטרות ששנינו אין נשבעין עליהן שבועתא דאורייתא. אבל שבועה דרבנן נשבעין עליהן. דגרסי׳ בכתובות פרק הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך (דף 19:) בענין הפונגמת כתובתה סבר רמי בר חמא שבועתא דאורייתא כו׳. ואסיקנא. אלא אמר רבא שבועה מדרבנן 3) אלא להפיס דעתו של בעל (הבית): **מתני׳** המלוה את חברו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה. והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור כי לא הודה לו הלוה שנשאר לו כלום עליו. אלא [אמר] לו ההלואה היתה כנגד המשכון כיון דקיימא לן שהמלוה על המשכון שומר שכר ושומר שכר חייב בגניבה ואבידה חייב המלוה בדמי המשכון. לפיכך יצאה המלוה בדמי המשכון כו׳. עד מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.

6) כ"ק סב. ב"מ מ:, מז. 3) [ב"מ ק: סנהדרין טו. גיטין דף לט.]. 4) ב"מ דף לד:, ד) [דבור זה שיך לעיל מב: במשנה], ה) [ג"ז שיך לעיל במשנה], 1) [שיך לעיל במשנה מב:], 1) [וע"ע בתוס׳ ב"ק סב. ד"ה דבר וכו׳ מבואר טפיי], 2) [ג"ז שיך לעיל במשנה].

גליון הש"ס

גמרא וב"ש סנורה גדולה. לשון זה מוקשה הא בזה פשוט דפטור דלא הוי דבר שבמדה וכמ"ש תוס׳ ותס כן איך שיך ומ"ש וה"ל למפרך מפברא מנורה בת י׳ ליטרין הא לא הוי ממין הטענה (ובאמת ליכא פרכא דלמא אתי כר"ג) עכ"פ ליתנא ומ"ש תמוה: תוס׳ ד"ה לאו וכו׳. ולמאי דמוקי לה בסנורה של חליות ניחא. משמע דלמסקנ׳ ישאר הקושיא. וקשה לי הא גם למסקנא ניחא ד"ל דהכריחא נקט בפקי דיעם מה שהם בכל גווני דברשא מנורה גדולה פטור אף בחליות ומשום דכר שבמדה. ומיפא דעשרה חייב אף באיתו חליות דיכול לגורה. אבל אזור לא נקט דלא הוי בכל גווני רק בלייפי:

מוסף רש"י

וסלע היה שוה פטור. הלוה מן השבועה. אמין כאן הולאה במקצת (ב"מ לד:). **ושלשה דינרים היה שוה חייב.** ליתנא שכן היה שוה ומשלם לו דינר שהולה לו (שם). **ושתים היה שוה.** והלוה מוצא את המלוה את יתר דמיו, וקא סבר הלי תנא המלוה על המשכון שומר שכר הוא (שם). **פטור.** מן השבועה שאין לו אלא הולאה שחייב לו לוה (שם).

רבינו חננאל

אין נשבעין עליהם. דת"ר על כל [דבר] פשע כלל. על שור על חמור על שה על שלמה פרט. על כל אבדה חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אף כל כיוצא בו. יצאו קרקעות שאינן מטלטלין. יצאו עבדים דכתיב בהו לרשת אחוזה והוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאין גופן [ממון] דלראיה בעלמא עבידי. יצאו הקדשות רעהו כתיב ולא הקדש. ואין בקרקעות ולא בעבדים ולא בשטרות ולא בהקדשות תשלומי ד׳ וה׳. דכל היכא דאיכא כפל כגון הגונב שה ונמצא בידו כמות שהוא ולא מכרו משלם [כפל] כשמכרו ד׳ והוא הדין בקר ה׳. אבל אלו שאין כפל דמעטינהו מדכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור. וכתיב בהן אם ימצא הגנב ישלם שנים ודיינינן להו בכולל ופרט וכלל. דת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל. כסף או כלים פרט. וגונב מבית האיש חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון. יצאו אלו כולן. הנה נתברר שאין להן כפל. מה יש לומר כשימכרם יוסיף על הקרן שנים כדין הצאן. או ג׳ כדין הבקר. דבר שגורמתו המכירה. אבל הכפל הגניבה מחייבתו ולא המכירה. ואלו כיון שנתמעטו מן הכפל של הגניבה פשו להו שנים או שלשה חיוב המכירה כשתוסיף אותן על הקרן יביאו ג׳ או ד׳. והיינו דאמרי׳ תשלומי ד׳ וה׳ אמרה תורה ולא תשלומי ג׳ וד׳. שומר חנם אינו נשבע בהם מהאי טעמא ממעטי להו משום שאין מטלטלין

6) ואין גופו ממון כו׳ לפי שאין נשבעין אלא על דבר המיטלטל וגופו ממון כו׳ נושא שכר אינו משלם. דת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה חזר וכלל כלל ופרט כו׳: **מתני׳** ר׳ מאיר אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע כיצד עשר גפנים מסרתי לך והלה אומר אינן אלא ה׳ ר׳ [מאיר] מחייב והכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: ואקשינן מכלל דרבי מאיר סבר מחובר אינו כקרקע. אדמפלגי בטעונות ובענבים ליפלוג

6) מוהי נ"ל יכולו שטרות אע"פ שמטלטלין אין גופן ממון וכו׳. 3) מוהי נ"ל דפרש דייק כו׳ וכן בע"א מעידה השבועה אינה אלא פרוטה הקטנה אינה אלא וכו׳.

עא א ב מיי׳ פ"ה מהל׳ טוען הלכה ד ופ"ע מהלכות שכירות הלכה ד סמג עשין פט לה טוש"ע חו"מ סימן לה סעיף ג ועיין במ"מ: **עב** ג מיי׳ פ"ד מהל׳ טוען הלכה ח סמג שם טוש"ע חו"מ סימן פח סעיף כד:

עג ד מיי׳ שם פ"ג הלכה ט סמג שם טוש"ע חו"מ סימן פח סעיף כה:

עד ה מיי׳ שם טוש"ע שם סעיף כו:

עה ו מיי׳ שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף כג:

עו ז ח מיי׳ שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף כה:

עז ט מיי׳ שם סמג שם:

עח י מיי׳ פי"ג מהלכות מלוה הלכה ד סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן עב סעיף ט וסעיף טו וש"ע:

עט כ מיי׳ שם טוש"ע שם סעיף י:

פ ל מ מיי׳ שם טוש"ע שם סעיף יב:

תורה אור השלם

1. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם:
שמות כב ו

2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וָמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבֶּה אֵין רֹאֶה:
שמות כב ט

רבינו חננאל (המשך)

בסרוקות בגופן של גפנים: ואוקמה ר׳ יוסי ברבי חנינא דברי הכל מחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. ובענבים העומדות להבצר פליגי. ר׳ מאיר סבר כבצורות דמיין: **מתני׳** אין נשבעין אלא על דבר שבמדה כו׳. כיצד אמר ליה בית מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע. אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור: זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון היה בית זה מלא תבואה חייב. אוקמה רבא דאינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך אין לך בידי פטור. כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לחך חייב: מנורה גדולה לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור. מנורה בת עשר ליטרין לי בידך אין לך בידי אלא בת ה׳ ליטרין חייב: אזור גדול לי בידך. אין לך בידי אלא קטן פטור. כללו של דבר אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל כו׳: ואקשינן מ"ש בשטענו מנורה גדולה והודה לו בקטנה דפטור דאמרי׳ מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו. בשטענו מנורה בת עשר ליטרין והודה לו במנורה בת ה׳ ליטרין נמי נימא מה שטענו לא הודה לו כו׳. ופרקינן בשטענו במנורה של חליות בת י׳ ליטרין והודה לו במקצת הטענה ממנה בה׳ ליטרין. ודחינן